

Socioloog en psychotherapeut Maud van Thiel presenteerde tijdens het symposium *Hoogbegaafd. Dat zie zó!* op 23 november 2007 het Delphi-model Hoogbegaafdheid. Na 10 jaar maakt Talent samen met Van Thiel en diverse experts de balans op: 'Ik denk dat dit een van de grootste attributies is van het Delphimodel: dat mensen gaan inzien – op een makkelijke, overzichtelijke wijze – dat hoogbegaafdheid véél meer is dan 'alleen' slim zijn'.

Tien jaar Delphimodel Hoogbegaafdheid

De vruchten van een puik staaltje samenwerking

Ik voelde een grote saamhorigheid onder alle aanwezigen tijdens het symposium *Hoogbegaafd. Dat zie je zó!* op 23 november 2007', vertelt *ECHA Specialist in Gifted Education*, Erna van der Goot. 'Vooral de intentie en de hoop dat het Delphi-model positief zou bijdragen aan de beeldvorming en emancipatie van hoogbegaafden en de visie op hoogbegaafdheid wezenlijk zou veranderen naar een verdiept perspectief in maatschappelijke context' sprak Van der Goot aan. 'Ik voelde mij deel van een groep mensen met een missie.'

Voor psycholoog Imanda Slief-Boom vormde het symposium destijds een eerste kennismaking met hoogbegaafdheid. 'Daarvoor had ik mezelf er nog niet echt een beeld van gevormd.' Sinds het symposium gebruiken zowel Slief-Boom als Van der Goot het

Delphimodel binnen hun eigen praktijk. Slief-Boom gebruikt het model 'als diagnostisch en didactisch hulpmiddel'. In sessies met cliënten loopt Slief-Boom het Delphimodel variabele voor variabele langs. Ze laat cliënten bespiegelen hoe het met hem of haar gesteld is qua snelheid, autonomie et cetera. 'Juist voor cliënten die geen iq-test hebben gedaan en twijfelen over hun begaafdheid, geeft dit vaste grond onder de voeten. Aan het einde van de sessie waarin we dit model doorlopen hoor ik vaak: 'Oké, nu kan ik er toch echt niet meer onderuit'.'

Didactisch werkt het ook heel goed, merkt Slief-Boom. 'Heel veel cliënten hebben geen weet van wat hoogbegaafdheid precies is, naast het hebben van een hoog iq. Dat zaken als autonomie ('iedereen vindt mij gewoon altijd stront eigenwijs'), scheppingsgerichtheid en sensitiviteit ook bij begaafdheid horen, weten de meesten niet. Deze sessie is vaak een enorme *eye-opener* voor mensen, waarbij ze hun eigen denken, voelen, waarnemen, doen en zijn anders gaan interpreteren.

Ik denk dat dit één van de grootste attributies is van het Delphimodel: dat mensen gaan inzien – op een makkelijke, overzichtelijke wijze – dat hoogbegaafdheid véél meer is dan 'alleen' slim zijn.'

DELPHI-MODEL IN HET ONDERWIJS

Socioloog en psychotherapeut Maud Van Thiel, die aan de wieg stond van het Delphimodel, gelooft ook dat het model impact heeft gehad in de afgelopen tien jaar.

'De afgelopen jaren heb ik heel veel mails gehad van hoogbegaafden zélf – soms in tranen geschreven, zoals ze dan zelf aangeven. Ze vertellen hoe genezend het Delphimodel (als spiegel) voor hen is (geweest) en hoeveel steun en hoop het biedt bij het anders (of überhaupt) inzetten van hun hoogbegaafdheid of bij het begrijpen van de problemen in hun leven.' Ze vertelt dat loopbaancoaches de eersten waren die het model massaal enthousiast omarmden. Inmiddels gaan ook de psychologen overstap. Zelf heeft ze het model wel

'Ik voelde mij deel van een groep mensen met een missie'

Erna van der Goot

Imanda Slief-Boom

Maud van Thiel

In het onderwijs
dringt het begrip door
dat begaafdheid
meer is dan iq.

Een hoogbegaafde is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Autonom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens, intens levend. Hij of zij schept plezier in creëren.

Hoogbegaafdheid volgens het Delphi-model

gebruikt om middelbare scholieren en ook studenten te coachen. Bij deze doelgroep, weet zij uit eigen ervaring, werkt het Delphimodel 'net zo goed als bij volwassenen'. 'Maar ook voor hoogbegaafde ouders helpt het om *zichzelf* in het model te zoeken, en ook hun hoogbegaafde partner en kind'.

Want, zegt Van Thiel: Iedere hoogbegaafde heeft namelijk een ander 'Delphi-profiel'.

Lonneke Snijder, Specialist in (hoog)begaafdheid, maakte zo'n vijf jaar geleden een vertaling van het Delphimodel naar concreet gedrag van kinderen.

Ze merkt dat die vertaling leerkrachten en ouders houvast biedt in het omgaan met het gedrag van hoogbegaafde leerlingen. 'Het geeft de aspecten van het model voor hen betekenis, ze zien het meer voor zich. Daardoor wordt signalering makkelijker.' Snijder vindt het Delphimodel hierin 'meer omvattender' dan sommige andere modellen over hoogbegaafdheid.

Directer dan andere modellen helpt het Delhimodel om snel te zien wat het verschil is tussen je in je element voelen of wegwijnen, meent Jan van Os. Van Os, die onlangs na jaren ervaring in het voortgezet onderwijs een eigen adviespraktijk in hoogbegaafdheid startte, vindt dit de kracht van het model: 'Het maakt

zichtbaar hoe het voelt om hoogbegaafd te zijn. Het raakt de kern.' Zelf ervaart hij de variabele 'autonomie' als een van de minst begrepen woorden in het onderwijs.

Van Thiel vindt het mooi dat Van Os ervaart dat het model 'dienstig is voor buitenstaanders die hoogbegaafden willen helpen, maar ook voor hoogbegaafde mensen zelf'. Ze voegt toe: 'Het gekke is dat de hoogbegaafden die wij spreken de term 'autonomie' (we gebruiken ook wel eens het woord 'eigenstandig' – dat is Vlaams) razendsnel kunnen plaatsen. Het is echt een Aha- en een ja-natuurlijk-ding.'

Lonneke Snijder

Jan van Os

WAT IS HET DELPHIMODEL HOOGBEGAAFDHEID?

Het Delphimodel Hoogbegaafdheid gaat uit van de innerlijke beleving van de hoogbegaafde. Het is ontwikkeld met het doel praktisch toepasbaar te zijn op alle deelgebieden (studie, werk, relaties) in het leven van een hoogbegaafde. Het onderscheidt zich daarmee van andere bekende modellen, zoals Mönks-Renzulli, Heller en Gagné. Het Delphimodel op zichzelf is neutraal en gaat uit van een gelukkige, goed functionerende hoogbegaafde. Daarmee vormt het een handvat voor hoogbegaafden om zichzelf te begrijpen en zichzelf kenbaar te maken naar de buitenwereld. Ook wijst het Delphimodel valkuilen van en scheefgroei in hoogbegaafdheid aan en maakt dit te begrijpen en hanteerbaar voor verandering.

ONTWIKKELING VAN HET DELPHIMODEL

Twintig experts op het gebied van hoogbegaafdheid werkten een jaar lang aan de ontwikkeling van het Delphimodel. De Delphimethode is een vorm van kwalitatief onderzoek waarbij de experts in vijf rondes vragen beantwoorden. Na elke ronde vat een facilitator de antwoorden samen. De Delphimethode geeft ruimte aan ieders individuele opvattingen omtrent begaafdheid, terwijl aan het eind van het proces conclusies op basis van consensus getrokken kunnen worden. Tijdens het symposium *Hoogbegaafd. Dat zie je zó!* in 2007 werd de eindconclusie getoetst aan en goed ontvangen door de doelgroep: hoogbegaafden in alle soorten en maten.

Meer informatie: *Hoogbegaafd. Dat zie je zó! Over zelfbeeld en imago van hoogbegaafden. Maud Kooijman-van Thiel (red.) Van Thiel, M., Nauta, N. & Derksen, J. (2017). Delphi Model of Giftedness. An existential model of giftedness in order to communicate more effectively about giftedness and to empower people. (Nog niet gepubliceerd.)*

PASSIE VOOR HOOGBEGAAFDHEID

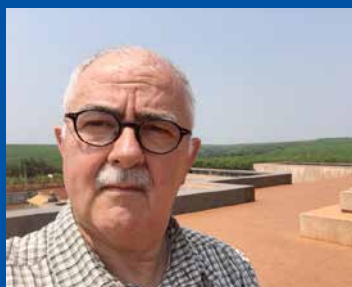
In het kader van haar promotieonderzoek werkt Van Thiel alle variabelen uit. Samen met Noks Nauta, met wie zij onder meer ook het Instituut Hoogbegaafdheid voor Volwassenen oprichtte, en promotor Jan Derksen (Radboud Universiteit Nijmegen en Vrije Universiteit Brussel) beschreef zij in een wetenschappelijk artikel de wordingsgeschiedenis, inhoud en plaats van het Delphi-model Hoogbegaafdheid (zie ook kader). Het artikel verschijnt, naar het er nu uitziet, in januari 2018 in *Advanced Development*. Het is belangrijk dat het Delphimodel een wetenschappelijke onderbouwing

krijgt, vindt Van Thiel. Eerder beschreef zij samen met de samenwerkingspartners van het symposium het wordingsproces in het boek *Hoogbegaafd. Dat zie je zó!*. Maar: 'Als je publiceert in een wetenschappelijk tijdschrift, kun je er op voortborduren'.

Haar promotieonderzoek vormt momenteel de basis voor alles wat Van Thiel doet. Samen met Slief-Boom, met wie zij sinds het symposium in 2007 samenwerkt, werkt Van Thiel aan een nieuw boek over tien jaar praktijkervaring met hoogbegaafde cliënten. Het wordt in eerste instantie een populair-wetenschappelijk boek, vertelt Van Thiel. *Practice-based*, dat wel. Er ging een tien jaar lange inzameling van door cliënten ingevulde vragenlijsten aan vooraf. Een monnikenwerk om te analyseren, zegt zij, al geniet Van Thiel er duidelijk van. Slief-Boom heeft bewondering voor haar uitgebreide kennis over hoogbegaafdheid en voor haar passie om het thema op een positieve manier voor het voetlicht te brengen. 'Er valt veel te leren van Maud', vindt Slief-Boom.

'Hoogbegaafdheid uit zich in context met je omgeving'

ANDEREN OVER HET DELPHIMODEL

Het model heeft mij laten zien dat het niet alleen gaat om een hoog iq, maar ook om andere aspecten: bijvoorbeeld een grote mate van creativiteit en sensitiviteit. Op die aspecten ben ik de laatste jaren meer gaan letten. Dat blijkt een hele vooruitgang.

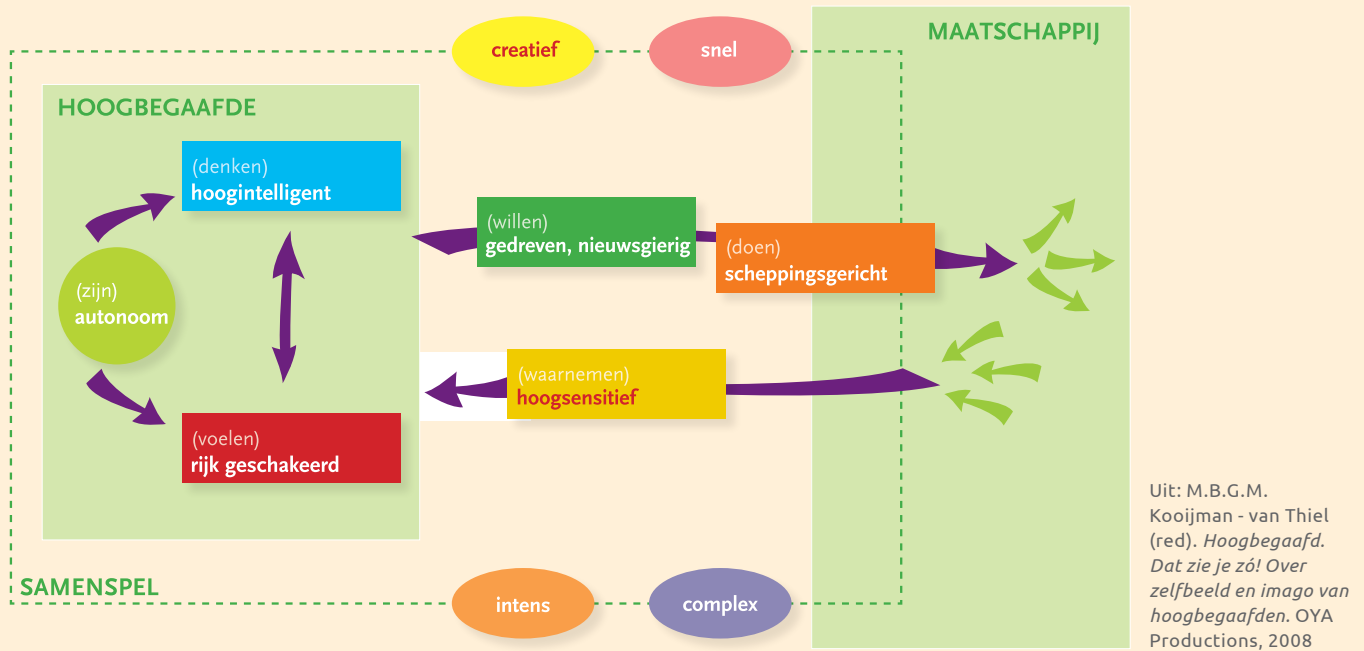
Dr. Jacques van Hoof, psychiater

Ik merkte dat in de baan die ik had niet alle kenmerken van het Delphi-model tot uiting konden komen. Ik ben toen specifiek op zoek gegaan naar een functie waarin dat wel kon. In mijn huidige functie voel ik mij veel meer op mijn plek.

Een cliënt en lid HB Sociëteit

HOOGBEGAAFDE BABY'S

Er is veel bereikt sinds het symposium in 2007. Het zijn 'de vruchten van een puik staaltje samenwerking', vindt Van Thiel. Het leidde, in samenwerking met Noks Nauta en Annette Verhoef, onder meer tot de oprichting van het IHBV (2010) en de start van de HB Café's. Het vijfjarig bestaan van het IHBV werd in 2015 gevierd met een congres in samenwerking met Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO). Van het Delphimodel bestaat inmiddels een Engelse vertaling. De Amerikaanse psycholoog en begaafdheidsexpert Linda Silverman sprak er vorig jaar op het jaarlijkse SLO-congres *Bijzonder Begaafd* haar waardering voor uit. Recent zette Van Thiel met Slief-Boom een intervisiegroep/samenwerkingsverband op voor GGZ-professionals die werken met hoogbegaafden. Daarnaast geven zij gezamenlijk psycho-educatieve groepstherapie voor hoogbegaafde volwassenen. Op dit

Uit: M.B.G.M. Kooijman - van Thiel (red). *Hoogbegaafd. Dat zie je zó! Over zelfbeeld en imago van hoogbegaafden.* OYA Productions, 2008

moment lopen er twee groepen. Het starten van een dergelijke groep voor hoogbegaafde hulpverleners zit in de planning. Samen organiseren Slief-Boom en Van Thiel ook de HB-sociëteit, een ontmoetingsplaats voor hoogbegaafden die 'in hun sas zijn met hun hoogbegaafdheid'.

Er zijn nog meer toekomstplannen. Na het boek dat in de maak is, volgt een wetenschappelijk artikel aan de hand van de verzamelde cliëntenvragenlijsten. In het kader daarvan expliciteert Van Thiel in samenwerking met promotor Derksen de impliciete theorie achter het Delphimodel. Als het goed is, zal dan blijken dat er een theorie over de ontwikkeling van potentieel hoogbegaafde baby's tot feitelijk hoogbegaafde volwassenen (en

senioren) achter ligt. Het past in het derde paradigma (zie kader), zegt Van Thiel. 'Hoogbegaafdheid uit zich in context met je omgeving'.

Tenslotte hoopt Van Thiel haar promotieonderzoek af te sluiten met de ontwikkeling van een psychodiagnostisch instrument: een vragenlijst waarmee je kunt bepalen of iemand 'meer of minder in de regionen van hoogbegaafdheid zit' en die duidelijkheid verschaft over waar de persoon in kwestie is vastgelopen.

Van Thiel is trots op en dankbaar voor alles wat gerealiseerd is. Zij spreekt de hoop uit dat het Delphimodel in toekomst voor hoogbegaafden tot veel steun zal zijn. *Op de volgende tien jaar!*

PARADIGMAVERANDERINGEN IN BEGAAFDENONDERWIJS

Owen Lo en Marion Porath publiceerden recentelijk een onderzoek naar de veranderingen in het onderwijs voor (hoog)begaafde kinderen. Zij constateren drie grote wijzigingen in de manier waarop de wetenschap en/of maatschappij naar begaafdheid kijkt/kijken. De eerste grote shift in denken bestaat uit het **demystificeren van begaafdheid**. Aan het begin van de negentiende eeuw ziet men onder invloed van vernieuwde (wetenschappelijke!) denkbeelden over biologie en erfelijke eigenschappen, begaafdheid niet langer als een 'gift van God'. Sir Francis Galton (1822-1911), psycholoog en grondlegger van de moderne eugenetica, ziet begaafdheid als een hoofdzakelijk erfelijke eigenschap. Alfred Binet (1857-1911) ont-rافت het 'geheim' van begaafdheid verder en brengt individuele verschillen in kaart met behulp van de eerste intelligentietest. Psycholoog Leta Stetter Hollingworth (1892-1982) ziet op haar beurt als een van de eersten dat intelligentietests kunnen worden aangewend om studenten te identificeren zodat ze kunnen profiteren van plusonderwijs.

De tweede grote shift in denken breekt aan: de nadruk ligt op **identificatie van hoogbegaafdheid**. Lewis Terman speelt hierin een grote rol. Hij start in 1920 een longitudinaal onderzoek naar 1500 hoogbegaafde kinderen met een gemiddeld iq van 151. Zijn geloof in de mogelijkheid om begaafde kinderen te identificeren

met behulp van intelligentietests zorgt er uiteindelijk voor dat begaafdenonderwijs vaste voet krijgt in de academische wereld. Al snel wordt het ingewikkelder: de diverse experts verschillen van mening vanaf welk iq-getal iemand als hoogbegaafd moet worden gezien. Langzamerhand ontstaan complexere theorieën, zoals de multidimensionale theorie van Gardner (1983).

Een nieuwe verschuiving in denkbeelden dient zich aan: van zijn naar worden, van exclusiviteit naar diversiteit. Begaaftheid is dynamisch, contextueel en zich ontwikkelend. In het onderwijs dringt het begrip door dat begaafdheid meer is dan iq alleen. In het **transactie paradigma** ziet men begaafdheid als 'de dynamische transacties tussen het individu, de fysieke omgeving en de socio-culturele omgeving'.

Volgen Lo en Porath bevindt de wetenschap zich nog in een 'embryonale fase'. Definities en curriculaire toepassingen zijn moeilijk te vinden in de literatuur. De theoretische onderbouwing van het Delphimodel is een mooi voorbeeld van deze laatste verschuiving in denken.

Bron: Lo, C.O. & Porath, M. (2017). *Paradigm Shifts in Gifted Education: An Examination in Vis-à-Vis Its Historical Situatedness and Pedagogical Sensibilities.* *Gifted Child Quarterly* Vol. 6 (4) 343-360.